

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ
GHID COMPLET PENTRU
BACALAUREAT

NOTIUNI TEORETICE	6
TESTUL 1 SII text narativ; SIII Relația dintre două personaje dintr-un text dramatic de I.L. Caragiale (<i>O scrisoare pierdută</i>).....	38
TESTUL 2 SII text liric; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un text narativ de Ion Creangă	40
TESTUL 3 SII text liric; SIII Particularități ale unui text narativ de Ioan Slavici (<i>Moara cu noroc</i>)	42
TESTUL 4 SII text liric; SIII Particularități ale unui text narativ de Liviu Rebreanu (<i>Ion</i>)	44
TESTUL 5 SII text narativ; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un text narativ de Liviu Rebreanu (<i>Ion</i>).....	46
TESTUL 6 SII text narativ; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un roman de Marin Preda (<i>Moromeții</i> – Ilie Moromete)	48
TESTUL 7 SII text dramatic; SIII Particularități ale unui text poetic de Mihai Eminescu (<i>Luceafărul</i>).....	50
TESTUL 8 SII text narativ; SIII Direcția modernistă promovată de Eugen Lovinescu, prin referire la romanul <i>Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război</i> de Camil Petrescu.....	52
TESTUL 9 SII text liric; SIII Particularități ale unei comedii studiate (<i>O scrisoare pierdută</i> de I.L. Caragiale)	54
TESTUL 10 SII text narativ; SIII Particularități ale unui text poetic aparținând perioadei interbelice (<i>Flori de mucigai</i> de Tudor Arghezi, <i>Eu nu strivesc corola de minuni a lumii</i> de Lucian Blaga, <i>Riga Crypto și Iapona Enigel</i> de Ion Barbu sau <i>Testament</i> de Tudor Arghezi)	56
TESTUL 11 SII text dramatic; SIII Particularități ale unui text narativ de Mihail Sadoveanu (<i>Baltagul</i>)	58
TESTUL 12 SII text dramatic; SIII Ideologia promovată de revista <i>Dacia literară</i>	60
TESTUL 13 SII text liric; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un basm cult studiat (<i>Povestea lui Harap-Alb</i> de Ion Creangă – Harap-Alb)	62
TESTUL 14 SII text liric; SIII Relația dintre două personaje dintr-un roman al experienței (<i>Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război</i> de Camil Petrescu sau <i>Maitreyi</i> de Mircea Eliade)	64
TESTUL 15 SII text narativ; SIII Particularități ale unui text narativ de G. Călinescu (<i>Enigma Otiliei</i> – Otilia).....	66
TESTUL 16 SII text dramatic; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un text narativ de Ion Creangă	68
TESTUL 17 SII text liric; SIII Particularități ale unui text narativ de Liviu Rebreanu (<i>Ion</i>)	70
TESTUL 18 SII text dramatic; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un text narativ de Liviu Rebreanu (<i>Ion</i>)	72
TESTUL 19* SII text liric; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-o dramă studiată	74
TESTUL 20 SII text narativ; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un text narativ de Mihail Sadoveanu (<i>Baltagul</i> – Vitoria)	76
TESTUL 21* SII text liric; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-o dramă postbelică studiată (<i>Iona</i> de Marin Sorescu)	78
TESTUL 22 SII text liric; SIII Particularități ale unui roman al experienței (<i>Maitreyi</i> de Mircea Eliade)	80
TESTUL 23 SII text narativ; SIII Particularități ale unui text dramatic studiat (<i>Iona</i> de Marin Sorescu)	82
TESTUL 24* SII text narativ; SIII Particularități ale unui text poetic aparținând perioadei „prelungiri ale romantismului și clasicismului” (<i>Rugăciune</i> de Octavian Goga)	84
TESTUL 25 SII text dramatic; SIII Relația dintre două personaje într-o nuvelă (<i>Moara cu noroc</i>)	86
TESTUL 26 SII text narativ; SIII Ideologia promovată de criticismul junimist	88
TESTUL 27 SII text liric; SIII Particularități ale unei arte poetice moderniste (<i>Joc secund</i> de Ion Barbu)	90
TESTUL 28 SII text liric; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-o comedie de I.L. Caragiale (<i>O scrisoare pierdută</i> – Zoe Trahanache)	92
TESTUL 29 SII text liric; SIII Particularități ale unui text poetic simbolist (<i>Plumb</i> de George Bacovia)	94
TESTUL 30 SII text narativ; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un roman psihologic (<i>Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război</i> de Camil Petrescu – Ștefan Gheorghidiu)	96
TESTUL 31 SII text narativ; SIII Particularități ale unui text poetic de Nichita Stănescu (<i>Leoaică tânără, iubirea</i>)	98
TESTUL 32 SII text narativ; SIII Particularități ale unui text poetic tradiționalist (<i>Aci sosi pe vremuri</i> de Ion Pillat)	100
TESTUL 33* SII text narativ; SIII Particularități ale unui roman scris după 1980 (<i>Femeia în roșu</i> de Mircea Nedelciu, Adriana Babeți și Mircea Mihăieș)	102
TESTUL 34 SII text liric; SIII Particularități ale unui text narativ de Ion Creangă (<i>Povestea lui Harap-Alb</i>).....	104
TESTUL 35 SII text dramatic; SIII Particularități ale unui text narativ de Ioan Slavici (<i>Moara cu noroc</i>)	106
TESTUL 36 SII text liric; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un text narativ de Mihail Sadoveanu (<i>Baltagul</i> – Vitoria)	108
TESTUL 37 SII text dramatic; SIII Particularități ale unui basm cult studiat (<i>Povestea lui Harap-Alb</i> de Ion Creangă – Harap-Alb)	110

TESTUL 38 SII text narativ; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un text narativ de Ioan Slavici (<i>Moara cu noroc</i> – Ghiță)	112
TESTUL 39 SII text liric; SIII Particularități ale unui roman de Camil Petrescu (<i>Patul lui Procust</i>).....	114
TESTUL 40 SII text narativ; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un text narativ de G. Călinescu (<i>Enigma Otiliei</i> – Otilia).....	116
TESTUL 41 SII text liric; SIII Particularități ale unui text narativ de Mihail Sadoveanu	118
TESTUL 42 SII text liric; SIII Ideologia promovată de revista <i>Dacia literară</i>	120
TESTUL 43 SII text dramatic; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un basm cult studiat (<i>Povestea lui Harap-Alb</i> de Ion Creangă – Harap-Alb)	122
TESTUL 44 SII text narativ; SIII Relația dintre două personaje dintr-un roman al experienței (<i>Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război</i> de Camil Petrescu sau <i>Maitreyi</i> de Mircea Eliade)	124
TESTUL 45 SII text narativ; SIII Particularități ale unui text narativ de G. Călinescu (<i>Enigma Otiliei</i>).....	126
TESTUL 46 SII text dramatic; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un roman de Marin Preda (<i>Moromeții</i> – Ilie Moromete)	128
TESTUL 47 SII text narativ; SIII Particularități ale unui text poetic de Mihai Eminescu (<i>Luceafărul</i>).....	130
TESTUL 48 SII text narativ; SIII Direcția modernistă promovată de Eugen Lovinescu, prin referire la romanul <i>Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război</i> de Camil Petrescu	132
TESTUL 49 SII text liric; SIII Particularități ale unei comedii studiate (<i>O scrisoare pierdută</i> de I.L. Caragiale).....	134
TESTUL 50 SII text liric; SIII Particularități ale unui text poetic aparținând perioadei interbelice (<i>Flori de mucigai</i> de Tudor Arghezi, <i>Eu nu strivesc corola de minuni a lumii</i> de Lucian Blaga, <i>Riga Crypto și Iapona Enigel</i> de Ion Barbu sau <i>Testament</i> de Tudor Arghezi)	136
TESTUL 51 SII text liric; SIII Relația dintre două personaje dintr-un text dramatic de I.L. Caragiale (<i>O scrisoare pierdută</i>)	138
TESTUL 52* SII text narativ; SIII Particularități ale unui roman scris după 1980 (<i>Femeia în roșu</i> de Mircea Nedelciu, Adriana Babeți și Mircea Mihăieș)	140
TESTUL 53 SII text narativ; SIII Particularități ale unui roman de Camil Petrescu (<i>Patul lui Procust</i>)	142
TESTUL 54* SII text liric; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-o dramă studiată (<i>Meșterul Manole</i> de Lucian Blaga)	144
TESTUL 55 SII text narativ; SIII Particularități ale unui basm cult studiat (<i>Povestea lui Harap-Alb</i> de Ion Creangă – Harap-Alb)	146
TESTUL 56 SII text narativ; SIII Particularități ale unui text narativ de Ioan Slavici (<i>Moara cu noroc</i>)	148
TESTUL 57 SII text liric; SIII Particularități ale unui text narativ de Ion Creangă (<i>Povestea lui Harap-Alb</i>)	150
TESTUL 58 SII text liric; SIII Particularități ale unui roman psihologic studiat	152
TESTUL 59 SII text liric; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un text narativ de Mihail Sadoveanu (<i>Baltagul</i> – Vitoria)	154
TESTUL 60 SII text liric; SIII Particularități ale unui text narativ de Mihail Sadoveanu (<i>Baltagul</i>)	156
TESTUL 61 SII text narativ; SIII Particularități ale unui text narativ de G. Călinescu (<i>Enigma Otiliei</i>)	158
TESTUL 62 SII text liric; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un text narativ de Liviu Rebreanu (<i>Ion</i>)	160
TESTUL 63 SII text dramatic; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un text narativ de Ion Creangă	162
TESTUL 64 SII text dramatic; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un text narativ de Mihail Sadoveanu (<i>Baltagul</i> – Vitoria)	164
TESTUL 65 SII text liric; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un roman psihologic (<i>Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război</i> de Camil Petrescu – Ștefan Gheorghidiu)	166
TESTUL 66 SII text liric; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un text narativ de Ion Creangă	168
TESTUL 67 SII text narativ; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un roman de Marin Preda (<i>Moromeții</i> – Ilie Moromete)	170
TESTUL 68 SII text liric; SIII Particularități ale unui text dramatic postbelic studiat (<i>Iona</i> de Marin Sorescu)	172
TESTUL 69 SII text liric; SIII Condiția femeii într-o comedie studiată	174
TESTUL 70 SII text dramatic; SIII Tema iubirii într-un text poetic studiat	176
TESTUL 71 SII text liric; SIII Particularități ale unui text realist studiat	178
TESTUL 72 SII text liric; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un text narativ aparținând, la alegere, lui Mihail Sadoveanu sau lui Marin Preda	180

NOTĂ!

Testele pot fi lucrate atât de elevii de la profilul real, cât și de cei de la profilul umanist, excepție făcând subiectul al III-lea al testelor notate cu asterisc, care se adresează exclusiv elevilor de la profilul umanist.

RĂSPUNSURI

TESTUL 1 SII text narativ; SIII Relația dintre două personaje dintr-un text dramatic de I.L. Caragiale (*O scrisoare pierdută*).....182

TESTUL 2 SII text liric; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un text narativ de Ion Creangă184

TESTUL 3 SII text liric; SIII Particularități ale unui text narativ de Ioan Slavici (*Moara cu noroc*)186

TESTUL 4 SII text liric; SIII Particularități ale unui text narativ de Liviu Rebreanu (*Ion*)188

TESTUL 5 SII text narativ; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un text narativ de Liviu Rebreanu (*Ion*).....190

TESTUL 6 SII text narativ; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un roman de Marin Preda (*Moromeții – Ilie Moromete*)192

TESTUL 7 SII text dramatic; SIII Particularități ale unui text poetic de Mihai Eminescu (*Luceafărul*).....194

TESTUL 8 SII text narativ; SIII Direcția modernistă promovată de Eugen Lovinescu, prin referire la romanul *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* de Camil Petrescu197

TESTUL 9 SII text liric; SIII Particularități ale unei comedii studiate (*O scrisoare pierdută* de I.L. Caragiale)200

TESTUL 10 SII text narativ; SIII Particularități ale unui text poetic aparținând perioadei interbelice (*Flori de mucigai* de Tudor Arghezi, *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii* de Lucian Blaga, *Riga Crypto și Iapona Enigel* de Ion Barbu sau *Testament* de Tudor Arghezi)202

TESTUL 11 SII text dramatic; SIII Particularități ale unui text narativ de Mihail Sadoveanu (*Baltagul*)208

TESTUL 12 SII text dramatic; SIII Ideologia promovată de revista *Dacia literară*210

TESTUL 13 SII text liric; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un basm cult studiat (*Povestea lui Harap-Alb* de Ion Creangă – Harap-Alb)212

TESTUL 14 SII text liric; SIII Relația dintre două personaje dintr-un roman al experienței (*Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* de Camil Petrescu sau *Maitreyi* de Mircea Eliade)215

TESTUL 15 SII text narativ; SIII Particularități ale unui text narativ de G. Călinescu (*Enigma Otiliei – Otilia*)218

TESTUL 16 SII text dramatic; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un text narativ de Ion Creangă221

TESTUL 17 SII text liric; SIII Particularități ale unui text narativ de Liviu Rebreanu (*Ion*)223

TESTUL 18 SII text dramatic; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un text narativ de Liviu Rebreanu (*Ion*).....225

TESTUL 19* SII text liric; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-o dramă studiată (*Meșterul Manole* de Lucian Blaga)227

TESTUL 20 SII text narativ; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un text narativ de Mihail Sadoveanu (*Baltagul – Vitoria*).....229

TESTUL 21* SII text liric; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-o dramă postbelică studiată (*Iona* de Marin Sorescu)232

TESTUL 22 SII text liric; SIII Particularități ale unui roman al experienței (*Maitreyi* de Mircea Eliade)234

TESTUL 23 SII text narativ; SIII Particularități ale unui text dramatic studiat (*Iona* de Marin Sorescu)236

TESTUL 24* SII text narativ; SIII Particularități ale unui text poetic aparținând perioadei „prelungiri ale romantismului și clasicismului” (*Rugăciune* de Octavian Goga)238

TESTUL 25 SII text dramatic; SIII Relația dintre două personaje într-o nuvelă (*Moara cu noroc*).....240

TESTUL 26 SII text narativ; SIII Ideologia promovată de criticismul junimist242

TESTUL 27 SII text liric; SIII Particularități ale unei arte poetice moderniste (*Joc secund* de Ion Barbu)244

TESTUL 28 SII text liric; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-o comedie de I.L. Caragiale (*O scrisoare pierdută – Zoe Trahanache*).....245

TESTUL 29 SII text liric; SIII Particularități ale unui text poetic simbolist (*Plumb* de George Bacovia)248

TESTUL 30 SII text narativ; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un roman psihologic (*Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* de Camil Petrescu – Ștefan Gheorghidiu)250

TESTUL 31 SII text narativ; SIII Particularități ale unui text poetic de Nichita Stănescu (*Leoaică tânără, iubirea*)252

TESTUL 32 SII text narativ; SIII Particularități ale unui text poetic tradiționalist (*Acîi sîsi pe vremuri* de Ion Pillat)253

TESTUL 33* SII text narativ; SIII Particularități ale unui roman scris după 1980 (*Femeia în roșu* de Mircea Nedelciu, Adriana Babeți și Mircea Mihăieș)255

TESTUL 34 SII text liric; SIII Particularități ale unui text narativ de Ion Creangă (*Povestea lui Harap-Alb*)257

TESTUL 35 SII text dramatic; SIII Particularități ale unui text narativ de Ioan Slavici (*Moara cu noroc*)259

TESTUL 36 SII text liric; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un text narativ de Mihail Sadoveanu (*Baltagul – Vitoria*)261

TESTUL 37 SII text dramatic; SIII Particularități ale unui basm cult studiat (*Povestea lui Harap-Alb* de Ion Creangă – Harap-Alb).....264

TESTUL 38 SII text narativ; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un text narativ de Ioan Slavici (*Moara cu noroc – Ghiță*)266

TESTUL 39 SII text liric; SIII Particularități ale unui roman de Camil Petrescu (*Patul lui Procust*)268

TESTUL 40 SII text narativ; SIII Particularități de construcție a unui personaj dintr-un text narativ de G. Călinescu (*Enigma Otiliei – Otilia*)270

În prima accepție a termenului, romantismul este un curent literar dezvoltat în Europa la sfârșitul secolului al XVIII-lea și în primele decenii ale secolului al XIX-lea, apărut ca o reacție împotriva clasicismului.

Caracteristici	Reprezentanți
• afirmarea originalității și a libertății de creație; reacție împotriva ierarhiei genurilor și a doctrinelor clasice ale obiectivității și imitației; • domeniile de creație predilectate: lirica și drama; • revalorificarea afectivității; • reaşezarea eului în centrul lumii; • trecerea de la rațional spre zonele tainice ale sufletului; • cultivarea tainei, a tenebrelor, a demonicului; • predilecția pentru mit și simbol; • surse de inspirație: folclorul, istoria, natura; • contemplarea spațiului cosmic (infini); • respingerea prezentului fad și decadent (romanticii caută universuri compensatorii: fie se întorc spre trecut, mai cu seamă spre Evul Mediu, fie se cufundă în lumea visului, a reveriei și a iubirii); • cultivarea stărilor de melancolie, nostalgie, suferință, dar și a ironiei; • apetența pentru solitudine (eroii romantici sunt niște mari singuratici); • prezența figurilor tutelare: titanul, geniul, profetul, regele, demonul și îngerul; • la nivel stilistic, se observă folosirea frecventă a antitezei.	Germania: Heinrich Heine, Friedrich von Schiller, Friedrich Hölderlin, August Wilhelm și Friedrich Schlegel (frați) Rusia: Mihail Lermontov Anglia: Percy Bysshe Shelley, George Gordon Byron, William Wordsworth, Samuel Taylor Coleridge Franța: Victor Hugo, Alphonse de Lamartine Italia: Giacomo Leopardi La noi: Mihai Eminescu, Vasile Alecsandri, Dimitrie Bolintineanu, Barbu Ștefănescu Delavrancea

ROMANTISMUL ROMÂNESC

La noi, romantismul s-a manifestat și în perioada pașoptistă, sub forma unui romantism care milita, în primul rând, pentru constituirea unei literaturi originale, în care se regăseau și elemente clasice. Dar romantismul și-a găsit expresia plină în lirica eminesciană, odată cu epoca următoare, a Junimii și a marilor autori din a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Caracteristici
• valorificarea elementului național (folclor, natură, istorie); • caracterul militant (creația artistică este subordonată idealurilor naționale și sociale ale epocii; se urmărea mobilizarea publicului cititor pentru realizarea acestor idealuri); • caracter retoric (decurge din dimensiunea lui militantă, stilul retoric fiind o modalitate de persuasiune); • eclectismul stilistic (romantismul românesc, de la scriitorii pașoptiști și până la Eminescu, și-a integrat anumite aspecte și trăsături particulare ale clasicismului, acest amestec de clasicism și romantism fiind, după unii istorici literari, o caracteristică a romantismului târziu, numit și romantismul Biedermeier).

Particularități ale prozei romantice

- prezența unui narator implicat afectiv, ce renunță uneori (așa cum se întâmplă în proza fantastică) la atributul omniscienței;
- acțiune bogată în întâmplări neobișnuite și răsturnări de situație spectaculoase, legate cel mai adesea de ascensiunea și prăbușirea unor personaje;
- personaje excepționale, înzestrate cu calități sau defecte ieșite din comun;
- cultivarea pitorescului (pitoresc este ceea ce place ochiului, ceea ce e singular, neobișnuit);
- întrebuițarea frecventă a antitezei, atât ca procedeu compozițional, cât și ca mijloc de caracterizare a personajelor;
- limbaj care mizează pe expresivitate, bogat în figuri de stil;
- interes manifestat față de specii cum ar fi nuvela istorică și romanul istoric, nuvela fantastică și romanul fantastic, memoriile de călătorie.

Teme și motive romantice în poezia eminesciană

• Tema naturii și a iubirii

Motive: lacul, marea, izvorul, codrul, stelele, luceafărul, noaptea, „sara-n asfințit”, teiul, nufărul, întâlnirea îndrăgostiților, chemarea iubitei, așteptarea înfrigurată, nostalgia, dorul, femeia-înger și femeia-demon, voluptatea suferinței.

• Tema (supratema) timpului

Motive: înserarea, trecerea inexorabilă a timpului, momentul genezei și al extincției universului, istoria, epocile vechi sau mitice ale lumii și ale istoriei naționale (Dacia, Egiptul antic, Evul Mediu ș.a.), timpul sacru al iubirii, timpul cosmic (al Luceafărului) și timpul uman-terestru.

• Tematica filosofică

Motive: călătoria cosmică, geniul (cu ipostazele: „bătrânul dascăl” din *Scrisoarea I*, tânărul voievod, Luceafărul, îndrăgostitul „cufundat în stele”, magul, profetul, regele, „împăratul și proletarul”), condiția umană, viața ca vis, viața ca teatru.

REALISMUL

A fost un curent literar și artistic care a început să se manifeste spre sfârșitul primei jumătăți a secolului al XIX-lea, ca o reacție împotriva romantismului.

Caracteristici	Reprezentanți
• reconstruiește, la nivel ficțional, o lume în toată complexitatea ei, înfățișează un tablou cât mai cuprinzător al vieții sociale, cu toate clasele sale; • este o literatură bazată pe <i>mimesis</i>, adică pe reprezentarea verosimilă a realității; • teme specifice: goana după înavuțire, căsătoria, familia; • personajele sunt oameni obișnuiți, aparținând tuturor mediilor sociale; • personajele sunt reprezentative pentru o tipologie morală (avarul, arivistul, fata bătrână, tânărul în formare etc.), dar mai cu seamă pentru o categorie socială (țărănimea, burghezia); • în caracterizarea acestor personaje se folosește tehnica detaliului, a amănuntului semnificativ; • se remarcă interesul pentru psihologia personajelor (se întrebuițează analiza psihologică); • apare principiul obiectivității (autorul realist are pretenția de a înfățișa realitatea așa cum este, fără s-o idealizeze, dar și fără s-o caricaturizeze); • naratorul este neimplicat, impersonal, omniscient și omniprezent, adesea obiectiv.	Franța: Stendhal, Honoré de Balzac, Gustave Flaubert, Guy de Maupassant Rusia: N.V. Gogol, I.S. Turgheniev, L.N. Tolstoi, F.M. Dostoievski, A.P. Cehov Anglia: Charles Dickens, W.M. Thackeray La noi: Ioan Slavici, I. L. Caragiale, Liviu Rebreanu, G. Călinescu, Marin Preda

REALISMUL ROMÂNESC	We know
În cultura română, viziunea realistă se regăsește: - la prozatorii secolului al XIX-lea – Ioan Slavici (romanul <i>Mara</i>, nuvela realist-psihologică <i>Moara cu noroc</i>), I.L. Caragiale (nuvelele, schițele, dar și comediile); - în prima jumătate a secolului al XX-lea (Liviu Rebreanu – realismul de inspirație rurală în <i>Ion</i> și <i>Răscoala</i>, realismul psihologic în <i>Pădurea spânzuraților</i>, G. Călinescu – realismul balzacian, de inspirație citadină – <i>Enigma Otiliei</i>) și în a doua jumătate, în perioada postbelică (Marin Preda – <i>Moromeții</i>).	

SIMBOLISMUL

A luat naștere în Franța, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, ca reacție împotriva naturalismului și a cultului exagerat pentru formă al parnasianismului. Odată cu simbolismul începe, în plan european, poezia modernă.

Caracteristici

- preferința pentru simboluri
Atenție! Nu simbolismul descoperă virtuțile expresive ale simbolului. Acesta este o modalitate de cunoaștere și de expresie a poezilor dintotdeauna. Romanticii, de exemplu, sunt, la rândul lor, mari iubitori de simboluri.
- corespondențele: acestea sunt, de fapt, o exprimare a unor echivalențe care se stabilesc între stări interioare (trăiri, senzații, sentimente) și anumite elemente exterioare, din natură, din realitatea înconjurătoare;
- simbolisții au cultivat programatic un gen de corespondențe între tipuri diferite de senzații numite sinestezii: unui anumit sunet îi corespunde un parfum sau o culoare, iar asocierea aceasta se face spontan în conștiința poetului;
- pentru simbolisți, poezia este o artă a sugestiei. A numi un lucru, spuneau acești primi poeți moderni, înseamnă a-i răpi misterul: *a-l sugera, iată visul!* (Stéphane Mallarmé). De aceea, folosesc asociații insolite, suprimă unul dintre termeni când folosesc comparația, preferă exprimările eliptice, incantațiile etc.
- muzicalitatea versurilor;
- simbolismul creează poezie în vers liber, renunțând la rigorile versificației;
- temele favorite ale poeziei simboliste: nevrozele, descompunerea universului, decadența, disoluția materiei, bolile, parfumul, florile legate întotdeauna de mister și moarte, muzica viorilor și a clavecinului, obsesia morții, stările de angoasă, depresia, spleenul (stare nemotivată de melancolie, manifestată prin plictiseală și dezgust față de orice), disoluția sentimentelor, orașul neurastenizant și noroios, culorile cenușii, terne.

Reprezentanți

Franța:

• Paul Verlaine • Arthur Rimbaud • Stéphane Mallarmé • Jean Moréas

La noi:

• Alexandru Macedonski • George Bacovia • Ion Minulescu • Ștefan Petică • Dimitrie Anghel

Simbolismul românesc

În literatura română, cel dintâi teoretician al simbolismului a fost poetul Alexandru Macedonski. Ideile sale estetice sunt expuse în câteva articole, în care se teoretizează poetica simbolistă: *Despre logica poeziei* (1880) – cultivarea muzicalității: *arta versurilor nu este nici mai mult nici mai puțin decât arta muzicii*; sugestia, inefabilul: *poezia convinge pentru că tot ce este frumos ni se impune fără ca nimeni să-și dea seama în ce mod și pentru ce*; *Poezia viitorului* (1892) – veritabil manifest simbolist. Poezia lui Macedonski este, însă, la confluența a două mari curente: romantism și simbolism.

Poet, prozator și dramaturg, Ion Minulescu a jucat un rol însemnat în impunerea și popularizarea literaturii simboliste. Opera sa cuprinde mai multe volume de versuri, de o muzicalitate deosebită.

Un alt nume important al simbolismului românesc este George Bacovia, care scrie în primele decenii ale secolului al XX-lea.

MODERNISMUL

Este o tendință generală care se manifestă în literatura și arta universală, începând din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și până după al Doilea Război Mondial, când va fi continuată de postmodernism. În poezie, se consideră că anul de naștere al liricii moderne este 1857, când Charles Baudelaire publică *Florile răului*.

Caracteristici

- se definește în opoziție cu tradiția care apără un anumit ideal de frumusețe neschimbător și transcendent, modernismul însemnând *noul, schimbarea, diferența*;
- ruptura de tradiție și, adesea, revolta împotriva moștenirii creștine;
- artistul modern caută „caracterul frumosului actual”, tocmai de aceea accentul cade pe *originalitate*;
- instaurarea *artificialului* și eliminarea naturalului: referințele noilor artiști sunt la lumea marilor orașe, la epoca tehnicii;
- arta este un construct al *imaginației*;
- inaderența la real, respingerea disprețuitoare a lumii reale, de-realizarea realului (Hugo Friedrich): arta are capacitatea de a crea o lume nouă care nu mai urmează legile lumii obișnuite;
- indiferența față de gustul publicului comun (numită de Hugo Friedrich *plăcerea aristocratică de a displăcea*): autorul modernist se adresează unei elite, unor „inițiați”.

Poezia modernă

- transformarea negativului, a *urâtului* într-o categorie estetică – *estetica urâtului*;
- estetica modernă *dă un sentiment de înstrăinare, de mister și, în cele din urmă, de nefericire* (Baudelaire), cultivând un frumos în același timp infernal și divin;
- se descoperă analogii și legături noi, cum ar fi cea între poezie și matematică (vezi poezia lui Ion Barbu), ceea ce duce la ermetizarea poeziei;
- predilecția pentru poezia de cunoaștere și preferința pentru artele poetice;
- există o disonanță între formă și conținut, ceea ce generează ambiguitate, aparentă incoerență, tensiuni nerezolvate etc.;
- teoria magiei limbajului și a fanteziei, cultivată mai ales de către adepții „poeziei pure”, printre care se numără Mallarmé și, la noi, Ion Barbu;
- *principiul fanteziei dictatoriale* – poetul modernist nu mai „redă”/„exprimă”, ci își propune să creeze universuri posibile;
- poezia modernă se bazează pe metaforă, de aceea a fost numită „poezia metaforei”; metafora este constituită din alăturări șocante, aparent incompatibile;
- transfigurarea realului;
- „noul limbaj” caracterizat prin: ambiguitate, limbaj metaforic, sintaxă eliptică sau contorsionată, dislocare topică, preferință pentru versul alb.

Modernismul poetic românesc

- **perioada interbelică:** poeții Tudor Arghezi, Ion Barbu, Lucian Blaga, criticul literar Eugen Lovinescu
- **perioada postbelică:** neomodernismul generației '60 (Nichita Stănescu)

Romanul modernist (de analiză): Mircea Eliade, Camil Petrescu

Romanul de analiză s-a impus în literatura secolului al XX-lea ca o reacție împotriva romanului de tip obiectiv. Prozatorii acestui secol (influențați de psihologia și filosofia epocii) s-au arătat preocupați de analiza stărilor de conștiință și au respins convențiile prozei realiste (mai ales prezența naratorului omniscient), afirmând că acestea generează o evidentă lipsă de autenticitate.

Particularități

We know

- prezența naratorului-personaj, care relatează la persoana I și nu mai deține atributele omniscienței și omnipotenței (narațiune cu focalizare internă);
- ordinea evenimentelor nu mai este cronologică;
- nu mai contează lumea și faptele, ci individul și interioritatea, memoria lui; deplasarea de accent de la acțiunea propriu-zisă la viața interioară a personajelor și de la creație la analiză (în accepția dată acestor termeni de G. Ibrăileanu);
- conflictul este, de obicei, psihologic; conflictul exterior are o importanță secundară sau poate lipsi;
- personajele (de regulă intelectuali) au o viață sufletească de o mare bogăție și complexitate, se confruntă cu probleme de ordin moral sau existențial și își analizează permanent reacțiile; acestea acționează adesea într-un mod imprevizibil;
- timpul se subiectivizează, devine „timp interior” și funcționează principiul memoriei involutare, care face ca evenimentele să nu mai fie relatate în ordinea lor cronologică, ci într-o ordine subiectivă, așa cum sunt percepute de conștiința naratorului-personaj;
- întrebuintarea unor tehnici și modalități specifice: analiza psihologică, monologul interior, fluxul conștiinței;
- apare imperativul autenticității care se concretizează în estomparea limitelor dintre ficțional și nonficțional, prin abordarea unor formule cum ar fi jurnalul, memorialul, romanul epistolar sau „dosarul de existențe”;
- influența noilor orientări din filosofie (Bergson, Husserl) și psihologie (Freud);
- creațiile au caracterul unor „opere deschise”.

TRADIȚIONALISMUL

Constituie, alături de modernism, una dintre direcțiile importante care s-au manifestat în literatura română dintre cele două Războaie Mondiale.

Particularități	Reprezentanți
• preocuparea pentru aspectele naționale, pentru folclor, mit și istorie; • caracter rural (cultul satului; satul este privit ca o vatră de spiritualitate); • cultivarea poeziei cu subiect religios (Vasile Voiculescu, <i>Poeme cu îngeri</i>, Ion Pillat, <i>Biserica de altădată</i>); • poezia pământului și a roadelor; • cultul străbunilor; • paseismul (valorizarea trecutului); • peisajul rural, campestru; • teme specifice: legătura omului cu pământul, legătura dintre generații, nostalgia trecutului; • asimilarea modalităților de expresie ale poeziei moderne.	Ion Pillat Adrian Maniu Vasile Voiculescu Aron Cotruș Radu Gyr

Constituie, alături de neomodernism, una dintre direcțiile importante care s-au manifestat în literatura română postbelică.

Caracteristici

- estetica postmodernistă e strâns legată de contextul extra-literar (social, economic, politic etc.);
- recuperarea ironică și parodică a trecutului, a faptelor de cultură datorate predecesorilor;
- literatura postmodernistă utilizează citatul, aluzia, colajul, pastișa, reciclarea formelor literare vechi;
- cultivă imprecizia și indeterminarea sensului;
- pentru postmoderni, literatura este un labirint textual de posibilități, de timpuri paralele, ei făcând apel la epoci trecute și la viitoare alternative;
- ironia, ludicul, experimentul;
- poezia „coboară în stradă”;
- se estompează granițele tradiționale dintre genuri și specii literare;
- printre tehnicile de creație preferate de postmoderni se află *intertextualitatea*, procedeul prin care textul trimite mereu la alte texte, citând fără ghilimele, preluând personaje, simboluri, fragmente, sintagme celebre sau rescriind pur și simplu alte texte;
- valorificarea cotidianului și a banalului.

Postmodernismul românesc

Postmodernismul este revendicat de *generația '80*:

- Mircea Cărtărescu (romanul *Orbitor*, poezie: *Levantul*, *Poeme de amor*)
- Mircea Nedelciu (proză: *Zmeura de câmpie*)
- prozatorii Cristian Teodorescu, Răzvan Petrescu și Gheorghe Crăciun, Ioan Groșan
- Simona Popescu (romanul *Exuvii*, poezie: *Xilofonul și alte poeme*)
- Ion Bogdan Lefter (critică literară)
- poetul Florin Iaru

Printre primele romane postmoderniste se află romanul colectiv *Femeia în roșu*, scris de Adriana Babeți, Mircea Mihăieș și Mircea Nedelciu.

Scriitorii au debutat în anii '80 și au încercat să impună un alt mod de a face literatură. S-a remarcat, pe bună dreptate, că în România anilor '80 nu exista o societate de consum care să ofere fundalul postmodernității (societate industrială, noile tehnologii etc.), fiind vorba, prin urmare, de un „postmodernism fără postmodernitate”.

SURSELE EXPRESIVITĂȚII POETICE

A. VALORILE STILISTICE ALE PĂRȚILOR DE VORBIRE

Expresivitatea este o valoare pe care o dobândesc, în context, anumite cuvinte sau construcții. Printre efectele pe care le produce, enumerăm: eufonia, valoarea afectivă, sublinierea unor idei și sentimente, concizia, evitarea repetițiilor, dinamizarea enunțului, implicarea cititorului, obținerea unor efecte de persuasiune, crearea unor imagini artistice, evidențierea, prin contrast, a unor termeni etc.

Expresivitatea poate fi spontană, în limbajul colocvial, sau deliberată, în limbajul artistic. Între aceste două paliere ale limbii există transferuri, de regulă dinspre cel familiar spre cel beletristic. De exemplu, în lirica lui Nichita Stănescu sunt fructificate valorile expresive ale unor termeni din argou, limbajul popular și cel familiar (*Zicea că i-am vrăjit nasol, / că fac mișto la parastase*).

VALORI EXPRESIVE

Substantivul

- Intră frecvent în alcătuirea unor figuri de stil ca:
- metafora:
Luna, o cloșcă rotundă și grasă (M. Eminescu);
 - personificarea:
Cu grele răsuflute apele dorm (O. Goga);
 - comparația:
Mi-e limba aspră ca de cenușă (T. Arghezi);
 - epitetul:
veniți să-l lovim cu săgeată de foc!... (Șt. A. Doinaș);
 - simbolul:
Dormea întors amorul meu de plumb (G. Bacovia);
 - enumerația:
...căci eu iubesc / și flori și ochi și buze și morminte (L. Blaga);
 - repetiția:
În juru-mi ceața crește rânduri-rânduri (M. Eminescu);
 - hiperbola:
Și vodă-i un munte (G. Coșbuc);
 - mijloace fonetice:
dar lăsați-o baltă, copii: / erau steluțe în genele ei. / CORUL: Erau steluțe, erau steluțe, erau stelu-u-uțe / În ge...eeneee...leeeee... nele eeeeeeeeeee! (M. Cărtărescu).

Adjectivul

Folosit cu sens figurat, adjectivul are, de obicei, valoarea stilistică de *epitet* al substantivului: *Ce noapte groasă, ce noapte grea!* (T. Arghezi).

Uneori, un adjectiv poate fi simultan epitet al substantivului și al verbului: *... biruitoare, apa se așază între maluri, potolită, netedă, ca o oglindă*. (Al. Vlahuță)

Întrucât substantivul denumește obiecte, ființe, lucruri, fenomene ale naturii, iar adjectivul, însușiri ale acestora (forme, dimensiuni, calități), acestea sunt mijloace foarte importante în reprezentarea artistică a realității prin cuvinte. De aceea, ele sunt folosite cu precădere în descrieri, portrete, tablouri. Frecvența acestora, într-un text literar, are rolul de a crea imagini artistice, cu precădere vizuale, adesea statice. Valoarea afectivă a adjectivului apare și în realizarea sa la gradele de comparație, mai ales la superlativ.

- Construcțiile exclamative:
Nu îi fie de deochi, / Ce frumoasă-i fără ochi! (T. Arghezi);
- Folosirea unor substantive cu valoare superlativă:
supărată foc;